

Mr Dušan Davidović

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja

Dr Želimir Kešetović

Fakultet bezbednosti Univerziteta u Beogradu

UPOREDNI PRIKAZ ZAKONODAVSTVA PRIVATNOG SEKTORA BEZBEDNOSTI U ZEMLJAMA EU

I

Rad predstavlja pokušaj kritičkog prikaza zakonodavstava koja regulišu privatni sektor bezbednosti u zemljama EU. Privatna bezbednost postala je neodvojivi deo ukupne unutrašnje bezbednosti svih zemalja starog kontinenta. U tom smislu, proučavanje privatne bezbednosti u okviru ukupne bezbednosti u Evropi, predstavlja deo ukupne brige svakodnevnoj sigurnosti građana Evrope. Privatne kompanije za obezbeđenje sve više se angažuju u pružanju pomoći državi u ispunjavanju tog zadatka, a u isto vreme one stvaraju novu vrednost- u vidu novih radnih mesta i biznisa. Privatni sektor bezbednosti se upadljivo širi po svim zemljama EU; 1,7 miliona zaposlenih u 50,000 kompanija sa godišnjim obrtom od 15 milijardi €.

Ekspanzijom EU na Istok, još više će se povećati potražnja za uslugama bezbednosti i zaokružiti proces internacionalizacije bezbednosnih usluga privatnog sektora. Jedan od osnovnih uslova tog procesa, jeste i harmonizacija nacionalnih legislativa u privatnom sektoru. Ovaj rad predstavlja pokušaj stvaranja jednog inventara zakona koji regulišu privatni sektor bezbednosti u Evropi, a koji može biti od koristi nekoj zakonodavnoj vlasti koja jednom u Srbiji bude uvodila zakon o privatnoj bezbednosti.

Ključne reči; *privatna bezbednost, industrija privatne bezbednosti, zakonodavstvo privatnog sektora bezbednosti, harmonizacija zakona o privatnoj bezbednosti, Evropska Unija*

Austrija

Oblast privatne bezbednosti ima dugu istoriju u Austriji, i njeni začeci sežu u 1904. godinu. U preko sto godina staroj istoriji došlo je do ekspanzije ove privredne grane, posebno za proteklih 20 godina. Veoma je bitno to

što privatne kompanije od 1972. godine mogu obavljati poslove transporta novca i dragocenosti. Danas, privatne kompanije su naročito aktivne u oblasti zaštite imovine i lica, transporta novca, planiranja, instaliranja i održavanja alarmnih sistema zaštite, kontroli saobraćaja i parkinga, zaštiti od požara, aerodromskoj i bezbednosti javnih skupova.

Zakonodavstvo koje reguliše rad industrije

Oblast privatne bezbednosti u Austriji je velikim delom regulisana Opštim privrednim zakonom, sa određenim članovima koji se direktno odnose na industriju privatne bezbednosti. Prema ovim propisima, preduzeća za obavljanje ovih aktivnosti moraju imati dozvolu policije. Vlasnici kompanija moraju imati adekvatne profesionalne kvalifikacije ili tri godine radnog iskustva i uspešno položen test znanja. Potrebna je minimalna starosna dob od 18 godina i odsustvo krivičnog dosijea. Sličan test se zahteva i za ostale radnike u privatnim kompanijama ovog sektora. Svako zapošljavanje ili otpuštanje radnika u privatnim kompanijama za obezbeđenje mora se prijaviti lokalnim policijskim vlastima u roku od nedelju dana. Ukoliko policijski organi nađu da zaposleni pojedinac ne ispunjava propise, pismeno obaveštavaju poslodavca i mogu zatražiti da se taj pojedinac ukloni iz aktivne službe.

Provere za radnike koji na poslu nose oružje su striktnije. Svaki komad oružja mora biti registrovan, a svaki radnik koji ga nosi mora proći obuku za rukovanje oružjem. Takođe, psi koji se koriste za zaštitu ili čuvanje moraju imati dozvolu.

U Austriji, izuzev prijavljivanja zapošljavanja ili otpuštanja radnika, ne postoje specifični propisi koji predviđaju obavezne godišnje obuke kao u drugim zemljama.

Ne postoje propisi koji obavezuju radnike privatnih kompanija da prođu standardizovanu obuku. Organizovanje obuke je potpuno slobodno i prepušteno privatnim kompanijama.

Propisi definišu da uniforme radnika privatnih kompanija moraju biti odobrene od strane Ministarstva finansija, i ne smeju da podsećaju na uniforme državnih organa. Nadležni organi imaju pravo da povuku dozvolu za rad kompanije koja učestalo krši propise.

Zakonodavstvo i kolektivni sporazumi koji regulišu osnovne radne uslove

Glavni kolektivni ugovor reguliše uslove i propise rada u industriji privatne bezbednosti vezane za radno vreme, godišnje odmone, zaštitu radnika, jednakost zaposlenih i prava privremenih i honorarnih radnika.

Prema propisima o radnom vremenu, radna nedelja je 40-60 radnih sati. Glavni kolektivni ugovor dozvoljava maksimalnu radnu nedelju od 60 sati. Propisan je otkazni rok od 5-6 plaćenih nedelja. Dodatno, svaki radnik može dobiti 3.5 ili 4.33 nedeljne plate po godini, kao dodatak za godišnji odmor. Iako ne postoji propisana minimalna zarada, glavni kolektivni ugovor određuje minimalne iznose za prekovremen rad i posebne poslove.

Zaštita radnika je regulisana Zakonom o zaštiti radnika. Privremeni i honorarni radnici imaju ista prava kao i njihove kolege.

Ne postoje posebni propisi koji regulišu lažno samozapošljavanje, i ova forma „socijalnog inženjeringa“ je uočena tek u poslednjih par godina.

Belgija

Nastanak privatnog sektora bezbednosti u Belgiji vezuje se za 1905. godinu. Ova

privredna grana je razvijana tokom godina u uslovima stroge zakonske regulative u cilju zaštite građana od bilo kog vida zloupotrebe (iako je prvi usko specijalizovani zakon usvojen 1990. godine, ranije su primenjivani opšti pravni akti). Kompanije u ovom sektoru danas prvenstveno pružaju usluge zaštite imovine, transporta novca i dragocenosti, zaštite lica, obezbeđivanja javnih skupova, kontrolu pristupa, instaliranja i održavanja alarmnih sistema.

Zakonodavstvo koje reguliše rad industrije

Belgija se smatra za zemlju sa veoma strogim zakonima koji regulišu rad privatnog sektora bezbednosti. Ova grana privrede je definisana Zakonom o privatnim kompanijama za obezbeđenje od 10. aprila 1990, koji je poslednji put izmenjen 10. jula 2001 i Uredbom o obuci iz 1999. godine. Drugi relevantni pravni akti za ovu granu privrede su Zakon o oružju iz 1991. godine i Zakon o privatnim istražiteljima iz iste godine. Prema stavu 2. Zakona iz 1990. osnivanje privatne firme iz oblasti bezbednosti je uslovljeno

dobijanjem dozvole MUP-a (koji se konsultuje sa Ministarstvom pravde). Licenca važi pet godina.

Kriterijumi obuhvataju ispitivanje prošlosti vlasnika, menadžera kao i radnika nove firme.

Član 5. koji se odnosi na vlasnike i menadžere definiše da ne smeju biti osuđeni na kaznu zatvora dužu od 6 meseci zbog bilo kog prekršaja, kao i da ne smeju biti osuđeni zbog krađe, iznude, zloupotrebe položaja, falsifikovanja, silovanja kao i dela iz članova 379-386 Krivičnog zakona, kao i zbog proizvodnje i prodaje oružja. Osim toga, ne smeju biti osuđeni zbog dela koja podrazumevaju nedostatak profesionalne etike i zloupotrebu poverenja klijenata. Ovo se odnosi i na kazne za dela koja su izvršena u inostranstvu. Vlasnici i menadžment ne mogu istovremeno obavljati aktivnosti privatnih detektiva, prodavaca oružja ili bilo koje druge poslove koji mogu ugroziti javnu bezbednost. Takođe, ne mogu dobiti licencu ako su radili u policiji ili tajnoj službi u poslednjih 5 godina, ili su činili velike profesionalne prestupe.

Menadžeri moraju biti stariji od 21 godine. Prema Članu 6., istrage prošlosti vlasnika i menadžera se obavljaju od strane ovlašćenih lica Ministarstva pravde. Ove istrage uključuju istrage eventualnih krivičnih i radnih dosijea. Kada su u pitanju radnici privatnih firmi iz oblasti bezbednosti, član 6. Zakona iz 1990. definiše da oni ne smeju biti osuđeni na kaznu zatvora dužu od 6 meseci iz bilo kog razloga, ili manje ako su u pitanju krivična dela krađe, iznude, zloupotrebe položaja, falsifikovanja, silovanja, dela iz članova 379-386 Krivičnog zakona, i drugih dela koja uključuju nelegalnu proizvodnju i prodaju oružja. Ovo se odnosi i na dela koja su izvršena i na kazne koje su izdržane u inostranstvu. Osoblje ne može u isto vreme obavljati poslove privatnih istražitelja ili druge poslove koji mogu ugroziti javnu bezbednost. Radnici ne smeju u proteklih 5 godina biti zaposleni u policiji ili tajnoj službi. Radnici moraju biti stariji od 18 godina. Kompanije moraju raskinuti radni odnos sa svakim pojedincem koji ne ispunjava ove kriterijume.

Obuka je obavezna i zavisi od vida delatnosti koja se obavlja. Obuku definišu član 7 Zakona iz 1990. i Uredba iz 1999. godine. Osoblje menadžmenta mora imati 72 sata obuke, a radnici minimum 66 sati obuke. Dodatnih 60 sati je neophodno za radnike na poslovima neposredne lične zaštite, dodatnih 16 sati za vođiče pasa, kao i dodatnih 40 sati za radnike koji u obavljanju posla nose naoružanje.

Kolektivni ugovor definiše obavezu od 32 sata obuke u toku pet godina službe, i 40 sati obuke za radnike preko 40 godina starosti. Radnici koji rade na poslovima transporta novca moraju imati 40 sati obuke u toku dve godine.

Obuka se obavlja u licenciranim centrima za obuku, i nakon položenog ispita dobija se sertifikat koji važi 5 godina. Ponovna obuka se mora sprovesti nakon 5 godina i mora trajati najmanje 12 sati za radnike i 6 sati za menadžere. Komisija za obuku se o sadržaju obuke konsultuje sa MUP-om. Instruktori takođe prolaze kroz provere osuđivanosti.

Kompanije iz privatnog sektora bezbednosti moraju dostavljati godišnje izveštaje o svojim aktivnostima MUP-u.

Dizajn uniformi mora biti odobren od strane MUP-a, i uniforme ne smeju biti slične sa uniformama drugih organa reda. Svo osoblje mora nositi ID kartice sa svojim imenom, brojem i nazivom kompanije. Ove legitimacije na zahtev policije moraju biti pružene na uvid. Vozila korišćena u privatnim firmama takođe moraju biti odobrena od strane policije, i ne smeju biti slična vozilima koja koriste policija ili druge javne službe.

Prema Zakonu o nošenju oružja iz 1991. pojedinci koji rade za privatne firme moraju da prođu standardizovanu obuku kako bi dobili dozvolu za nošenje oružja. Van radnog vremena oružje mora da se nalazi u magacinu koji nadzire ovlašćeni radnik kompanije. Za postojanje takvog magacina neophodna je dozvola. Nošenje oružja mora biti dokumentovano.

Zakon o nošenju oružja dozvoljava pojedincima nošenje naoružanja u defanzivne svrhe po dobijanju odgovarajuće dozvole. Dozvola može biti izdata isključivo pojedincima starijim od 18 godina koji dokažu da imaju odgovarajuće praktično i teorijsko znanje za njegovu upotrebu. Ukoliko je podnosilac zahteva za dozvolu kompanija, organ koji izdaje dozvolu mora da verifikuje kompatibilnost kompanije sa Zakonom iz 1990. Dozvole se uvek izdaju pojedincima, a ne pravnim licima. Na javnim mestima, i mestima kojima građani imaju pristup, radnici privatnih firmi za obezbeđenje imaju pravo da nose sledeće naoružanje: revolvere ili pištolje kalibra do 10 mm, i službene palice čija dužina ne prelazi 45 cm. Od 2001. osoblju privatnih kompanija je zabranjeno da nose oružje u vršenju određenih aktivnosti: radu u centrima nadzora i prilikom pretresanja lica.

Upotreba pasa je dozvoljena u strogo određenim okolnostima, a vodiči pasa imaju dodatnih 16 sati obuke.

*Zakonodavstvo i kolektivni sporazumi koji regulišu osnovne
radne uslove*

U Belgiji postoji jedinstveni kolektivni ugovor koji pokriva ovaj sektor. Generalni kolektivni ugovor definiše radno vreme, odsustva za vreme praznika, privremeni i stalni rad.

Radna nedelja u Belgiji broji 38 radnih sati. Kolektivni ugovor određuje minimalnu radnu nedelju od 37 sati, a maksimum od 60 radnih sati nedeljno je moguć ako se ne pređe 190 radnih sati mesečno ili 1990 sati godišnje. Pojedinci mogu raditi ne više od 6 uzastopnih radnih dana.

Nakon 6 dana ili 60 radnih sati obavezan je odmor u trajanju od 36 sati (iako je na nivou kompanije moguće odlučiti da to bude manje). Osoblje na poslovima obezbeđenja transporta novca može raditi najviše 11 sati dnevno, i mora imati pauzu od pola sata na svaka 4 sata rada.

Minimalna zarada je određena kolektivnim ugovorom za svaku kategoriju zaposlenih.

Na početku, zarada je fiksna, kao i dodaci za rad nedeljom, praznikom ili prekovremeni rad. Zarade se automatski usaglašavaju sa indeksom cena na malo.

Belgijski zakon propisuje minimalni odmor na nivou godine od 24 dana. Ovo je takođe predviđeno kolektivnim ugovorom. Kolektivni ugovor takođe predviđa minimum 20 neradnih vikenda godišnje.

Radnici na određeno i radnici na privremenim poslovima imaju pravo na jednak tretman kao i njihove stalno zaposlene kolege.

Postoji uopšteni i interprofesionalni sporazum koji obezbeđuje jednakost prilika.

Prividno „samozaposleni“ radnici predstavljaju pravu opasnost za sektor privatnih kompanija. O ovom problemu je organizovan okrugli sto 1998. godine na kome su učestvovalе sve zainteresovane strane (zaposleni, sindikati, predstavnici vlasti) sa ciljem sprečavanja prividnog samozapošljavanja u industriji bezbednosti, bilo povećanjem uslova za zapošljavanje bilo zabranom takvog vida aktivnosti. Juna 1999. Ministar socijalnih poslova je izdao dekret koji se tiče socijalnog osiguranja zaposlenih u privatnom sektoru bezbednosti. U njemu se kaže: Na sve zaposlene u firmama privatnog sektora bezbednosti se automatski primenjuju propisi o socijalnom osiguranju koji se odnose na sve zaposlene, izuzev ako potpadaju pod sledeće:

- pojedinci koji se ovim poslovima bave za svoj račun, kao pojedinci;

- pojedinci koji se ovim poslovima bave za svoj račun u okviru nekog pravnog lica moraju posedovati najmanje 20% udela u privatnoj kompaniji. Septembra 1999. godine ovaj propis je ukinut od strane državne skupštine.

U međuvremenu se javila potreba za novim zakonima koji će ovaj problem pravno urediti. Pokušaj usvajanja novog dekreta nije uspeo. Ministar za rad trenutno priprema amandman na osnovni zakon iz juna 1978. godine o radnim ugovorima koji bi trebalo da razjasni i bolje definiše odnos poslodavca i zaposlenog.

Danska

Danska je karakteristična po plodnim i neproblematičnim odnosima privatnog sektora bezbednosti sa policijom. Ipak, ekspanzijom ovog sektora sedamdesetih i ranih osamdesetih godina i širenjem malih kompanija, razdvajanje područja njihovog delovanja i pravno uređenje ovog sektora postalo je predmet političke diskusije. Sredinom osamdesetih usvojen je zakon koji reguliše ovu oblast.

Zakonodavstvo koje reguliše rad industrije

Zakon koji reguliše ovu oblast usvojen je 1986. godine (Zakon o službama obezbeđenja) i on uređuje zaštitu privatnih i javnih objekata, prevoz novca i dragocenosti, zaštitu ličnosti i postavljanje alarmnih sistema.

Privatne kompanije za obezbeđenje su obavezne da traže licencu od policijskih organa. Policija može povući licencu ukoliko oceni da privatna kompanija više ne zadovoljava propisane zahteve. Policija ima ovlašćenja da u bilo kom trenutku kontroliše rad privatnih kompanija za obezbeđenje.

Vlasnici i menadžeri privatnih kompanija za obezbeđenje moraju da prođu kroz proveru kriminalne prošlosti. Osim ovoga, u zakonu nisu predviđeni detaljniji kriterijumi. Vlasnici moraju dokazati da imaju finansijske kapacitete za osnivanje kompanije i moraju proći stručnu obuku. Propisana minimalna starosna dob je 25 godina.

Radnici u privatnim kompanijama moraju imati minimum 18 godina, i moraju imati završenu (ili biti u procesu završavanja) 111 sati osnovne obuke. Ne postoji završni ispit, ali se učešće na obuci mora dokazati. Obuku sprovode zaposleni u državnim školama za radnike bezbednosti. Kursevi unapređene obuke za napredovanje u službi su tek nedavno definisani.

Zakon propisuje da radnici privatnih firmi za obezbeđenje moraju nositi uniforme koje se moraju razlikovati od uniformi državnih organa. Uniforme moraju biti odobrene od strane policijskih komesara. U posebnim slučajevima policija može odobriti rad bez uniforme. Radnici moraju nositi službene legitimacije izdate od strane policije.

U Danskoj, radnici privatnih kompanija bezbednosti nisu ovlašćeni da nose oružje, a upotreba službenih pasa mora biti dozvoljena od strane komesara policije.

Zakonodavstvo i kolektivni sporazumi koji regulišu osnovne radne uslove

Danska ima veliku tradiciju uređenja uslova rada kroz kolektivne ugovore na nivou sektora. Regulisani su i pitanja godišnjih odmora, jednakosti zaposlenih kao i prava privremenih i honorarnih radnika.

Maksimalna radna nedelja i minimalna zarada su definisani u kolektivnom ugovoru. Propis o odmorima predviđa minimum 30 dana odmora godišnje, ali kolektivni ugovor za ovaj sektor od 2004. godine predviđa 6 nedelja odmora godišnje. Privremeni i honorarni radnici imaju pravo na jednak tretman kao i ostali zaposleni. U proteklih 25 godina obezbeđena je jednakost u pogledu zarada radnika oba pola.

Finska

Ekspanzija sektora privatne bezbednosti u Finskoj je relativno nov fenomen koji se poklapa sa porastom stope kriminala i nemogućnošću policije da je umanjuje.

Kompanije privatnog sektora bezbednosti su u Finskoj aktivne u oblastima zaštite imovine, obezbeđivanja ličnosti, transporta novca i dragocennosti, hitnih intervencija i ugradnje i održavanja alarmnih sistema.

Zakonodavstvo koje reguliše rad industrije

Oblast privatnog sektora bezbednosti u Finskoj je uređena Zakonom o privatnim firmama iz oblasti bezbednosti iz 1983. godine. Za osnivanje takvih preduzeća neophodna je dozvola, i vlasnici i menadžeri u tim preduzećima se podvrgavaju krivičnim proverama, ali detaljniji kriterijumi u vezi ovoga nisu određeni. Vlasnici i menadžeri u ovim preduzećima moraju proći kroz propisanu obuku. Operativno osoblje se takođe proverava u smislu ra-

nije osuđivanosti za dobijanje licence koja važi 5 godina. Novi propisi definišu obavezu radnika da prođu praktičnu i teorijsku obuku u trajanju od 100 sati.

Uniforme koje radnici privatnih kompanija nose moraju biti odobrene od strane MUPa, i moraju se razlikovati od uniformi drugih javnih službi.

Nošenje oružja je dozvoljeno, ali radnici koji ga nose u obavljanju svoje dužnosti moraju dobiti dozvolu. Telohranitelji koji nose oružje moraju proći specijalnu obuku. Novi propisi definišu obavezu godišnje provere znanja i veština onih koje nose oružje.

Policijske vlasti mogu poništiti dozvole za oružje ukoliko dođe do povreda propisa koji uređuju ovu oblast.

Zakonodavstvo i kolektivni sporazumi koji regulišu osnovne radne uslove

U Finskoj postoji kolektivni radni ugovor koji definiše uslove za radnike u ovom sektoru. Zakonodavstvo na državnom nivou reguliše pitanja radnog vremena, godišnjih odmora, zaštite radnika i prava radnika na privremenim i honorarnim poslovima.

Zakon određuje radnu nedelju od maksimalno 48 sati. Kolektivni ugovor propisuje maksimum 120 radnih sati u periodu od tri nedelje. Radnik u jednoj smeni može raditi maksimum 16 sati. Tokom jedne radne nedelje radnik mora imati besprekidni odmor u trajanju od minimum 30 sati. Između dve smene mora postojati razmak od najmanje 10 sati. Minimalna zarada je obično određena u kolektivnom ugovoru. Isti akt određuje osnovna pravila vezana za zaštitu radnika. Tu se definiše i obaveznih 30 plaćenih dana godišnjeg odmora. Privremeni i honorarni radnici imaju iste uslove kao i njihove kolege. Lažno samozapošljavanje nije česta pojava. Zakoni zabranjuju rad bez licence u ovoj privrednoj grani. Ovo zabranjuju i poreski propisi. Postoje propisi o opštoj jednakosti prilika za zapošljavanje.

Francuska

Tokom sedamdesetih i osamdesetih godina sektor privatne bezbednosti u Francuskoj je doživeo značajnu ekspanziju. U tom periodu, država je postala zainteresovana da uredi odnose u ovom sektoru. Francuska je smatrana za zemlju u kojoj je ova oblast osrednje regulisana, ali se to pooštrilo nakon usvajanja Zakona o radu privatnih kompanija za obezbeđenje i sprovođenja novog Zakona o bezbednosti iz 2001. godine.

Zakonodavstvo koje reguliše rad industrije

Ovaj sektor u Francuskoj je regulisan Zakonom 83-629 o radu privatnih kompanija za obezbeđenje i transportu novca, Dekretom o administrativnim dozvolama i zapošljavanju osoblja, Dekretom o upotrebi materijala, dokumenata i zapošljavanja osoblja iz Zakona o bezbednosti iz oktobra 2001.

Za početak rada neophodna je dozvola koja se izdaje od strane Ministarstva unutrašnjih poslova.

Članovi 5 i 6 zakona iz 1983. propisuju da vlasnici i menadžersko osoblje privatnih kompanija bezbednosti moraju biti verifikovani od strane državnih organa. Ovo uključuje brojne kriterijume povezane sa eventualnim ranijim krivičnim osudama. U obzir takođe mogu biti uzete povrede trgovinskog prava. Propisi koji su usvojeni treba da pooštre ove kriterijume i da dozvole odbijanje dozvole za osnivanje kompanije čak i ako postupci nisu doveli do izricanja sankcija. Trenutno ne postoje propisi koji bi zabranili otvaranje kompanija licima koja su ranije obavljala ili obavljaju neke aktivnosti. Zakon zabranjuje privatnim kompanijama da obavljaju aktivnosti kao što su istražiteljske u isto vreme. Novi zakon to isto zabranjuje menadžerima i radnicima privatnih kompanija za obezbeđenje.

Pojedinci koji konkurišu za operativne poslove u privatnim kompanijama mogu biti odbijeni ukoliko su osuđeni zbog bilo kog dela. Ukoliko je kandidat druge nacionalnosti, traži se njegov eventualni krivični dosije iz matične zemlje.

Provere se takođe obavljaju i za radnike koji pri obavljanju posla nose oružje, uključujući one koji rade na poslovima zaštite transporta novca. Aktivnosti provere se obavljaju od strane policije.

Pitanje obuke je ranije bilo prepušteno kompanijama i predviđeno kolektivnim ugovorom. Novi zakon podrazumeva obaveznu osnovnu obuku.

Za kontrolu kvaliteta osnovne obuke su zadužene privatne kompanije. Sadržaj obuke varira od sektora aktivnosti. Ne postoji obuka za menadžersko osoblje. Za specifične obuke potrebne su odgovarajuće kvalifikacije verifikovane od strane državnih organa.

Uniforme koje nose radnici privatnih kompanija se moraju jasno razlikovati od uniformi javnih službi.

Nošenje i upotreba oružja je jedino dozvoljena prilikom transporta novca i potrebna je zakonom predviđena obuka.

Zakonodavstvo i kolektivni sporazumi koji regulišu osnovne radne uslove

Francuska ima široku regulativnu koja pokriva radne odnose. Kolektivni ugovori detaljnije uređuju ovu oblast. U Francuskoj je 1998. predstavljen novi zakon koji propisuje radnu nedelju u trajanju od 35 sati. Ovo se takođe odnosi na granu privatne bezbednosti. Moguće je raditi dodatne sate, sa limitom od 130 sati godišnje. Zakonom je propisan godišnji odmor od 30 dana. Privremeni i honorarni radnici imaju pravo na ravnopravan tretman, a nacionalno zakonodavstvo propisuje jednakost svih zaposlenih.

Nemačka

Industrija privatne bezbednosti u Nemačkoj je nedavno proslavila stotu godišnjicu. U poslednjih 20 godina došlo je do značajnih evolutivnih pomaka u ovoj privrednojgrani, i to prevashodno zbog novih delatnosti i brzog razvoja bezbednosne tehnologije. Privatne kompanije za obezbeđenje danas obezbeđuju širok spektar usluga, uključujući čuvanje zgrada, industrijskih i vojnih objekata, obezbeđivanje javnih skupova, neposrednu zaštitu lica, zaštitu transporta novca i dragocenosti. Generalno, Nemačka je poznata kao zemlja sa relativno ograničenim zakonskim uplivom u osnivanje i rad ovih agencija.

Zakonodavstvo koje regulište rad industrije

Za ovaj sektor trenutno ne postoje specifični pravni propisi koji uređuju osnivanje i rad ovih agencija. On je regulisan Opštim privrednim zakonom iz 1927, koji je poslednji put dopunjen 1998. godine, i Propisom o osnivanju privatnih firmi. Za ovu oblast je bitan i Zakon o oružju.

Trenutno se razmatra donošenje novih propisa o radu privatnih firmi za obezbeđenje. Dozvolu za otvaranje novog preduzeća, i procenu o namera ma osnivača daje

Privredna komora. Ona ima pravo da odbije da izda dozvolu za osnivanje kompanije ukoliko budući vlasnik ne dostavi dokaze o posedovanju dovoljnog kapitala. Takođe, Komora je odgovorna za procenu vlasnikovih „poštenih“ namera. Ovaj kriterijum nije striktno vezan za nepostojanje osuđivosti i kriminalne prošlosti vlasnika, ali je jasno da ona može biti osnov za odbijanje izdavanja dozvole. Vlasnici firmi moraju biti upoznati sa postoje-

ćim propisima. Privredna komora ima pravo da u svakom trenutku ispita aktivnosti kompanije.

Osim „poštenih“ namera vlasnika i menadžera preduzeća, oni ne smeju biti u aktivnoj službi u državnim organima.

Zaposleni u ovim kompanijama moraju biti stariji od 18 godina i moraju proći proveru eventualne kriminalne prošlosti od strane policije.

Zakon zahteva da zaposleni u privatnim kompanijama bezbednosti prođu obuku u vezi relevantnih propisa (građansko pravo, zakon o javnom redu i miru, privredno pravo, krivični zakon, obuka vezana za zdravstvenu zaštitu). Menadžeri moraju proći obuku u trajanju od 40 sati, a radnici 24 sata. Sertifikat dobijaju svi koji su prisustvovali odgovarajućem kursu (nema završnog ispita). Ne postoji zakonska obaveza za nastavak obuke. Obuku izvode profesionalne organizacije iz ovog sektora. Organizacije koje izvode obuku se posebno ne proveravaju.

Ne postoje posebni propisi o izgledu uniformi.

Nošenje i upotreba oružja su definisani zakonom o oružju. Neophodna je dozvola i registracioni dokument za oružje. Za dobijanje dozvole potrebna je obuka i test znanja i veština. Oružje nosi svega oko 6% radnika privatnih firmi za obezbeđenje (uglavnom radnici koji obavljaju poslove zaštite transporta novca i vojnih objekata).

Vodiči pasa moraju proći specijalnu obuku sa proverom sposobnosti koja se vrši svake godine.

Zakonodavstvo i kolektivni sporazumi koji regulišu osnovne radne uslove

Radni uslovi su regulisani kombinovanjem zakona i regionalnih kolektivnih ugovora.

Zakon je propisao radni dan od maksimum 8 sati i radnju nedelju od maksimalnih 48 radnih sati. Pauza od pola sata je obavezna za rad duži od 6 radnih sati. Propisi o radnom vremenu se razlikuju od pokrajine do pokrajine. Prosečni maksimalni radni dan broji 10 sati, iako u federalnim vojnim objektima on može izuzetno iznositi i 24 časa. Maksimalna radna nedelja je 72 sata. Maksimalni broj radnih sati na mesečnom nivou veoma varira, ali je prosečno oko 264 sata.

Minimalna zarada nije definisana i varira od pokrajine do pokrajine, i vrste posla koji se obavlja. Radnici koji nose oružje i vodiči pasa dobijaju posebne dodatke.

Godišnji odmori su regulisani Zakonom o odmorima, i određeni su na nivou 24 dana godišnje. Na nedeljnom nivou su regulisani kolektivnim ugovorima i mogu iznositi minimum 24-32 sata nedeljno. Zaposlenima sa stažom preko deset godina može biti odobren godišnji odmor od 42 dana.

Zaštita radnika je definisana socijalnim zakonom. Kolektivni ugovor definiše otkazni rok od tri meseca.

Propisi o privremenim i honorarnim radnicima određuju da privremeni i honorarni radnici ne smeju biti diskriminirani, a Ustav zabranjuje rasnu i polnu diskriminaciju.

Grčka

Obim industrije privatne bezbednosti u Grčkoj je teško proceniti, kao i njeno

delovanje koje je bilo skoro neregulisano do stvarnja posebnog zakonodavstva 1997. Kompanije u sektoru su aktivne na poslovima obezbeđenja objekata i industrijskih postrojenja, obezbeđenju lica, bezbednosti javnih događaja, bezbednosti aerodroma i drugih javnih objekata kao i u transportu novca i dragocenosti.

Zakonodavstvo koje reguliše rad sektora

Delovanje sektora je regulisano Zakonom o privatnoj bezbednosti koji je usvojen 21. avgusta 1997. godine. Ovaj zakon predlaže da je za osnivanje kompanija za privatno obezbeđenje nepohodno tražiti saglasnost nadležnog policijskog organa. Vlasnici, menadžeri i operativno osoblje podložni su proverama kriminalne prošlosti. Osobe koje su krivično osuđene na kaznu zatvora duže od 6 meseci ne mogu raditi na poslovima privatne bezbednosti. Osobama koje su osuđivane za neka od sledećih krivičnih dela, zabranjuje se obavljanje dužnosti u kompanijama za privatnu bezbednost:

- Građanska neposlušnost
- Ugrožavanje ljudskih prava i sloboda
- Seksualno uznemiravanje
- Dela falsifikovanja i obmane falsifikatima
- Ucene
- Ugrožavanje prava slobode govora i izražavanja
- Krađe i prevare
- Obmane

- Izdaja
- Davanje i primanje mita ili korupcija
- Ugnjetavanje
- Upotreba narkotičkih sredstava
- Krijumčarenje

Operativno osoblje mora imati ispunjenu vojnu obavezu.

Obuka je dobrovoljna i standardi su tradicionalno bili vrlo siromašni. Kao rezultat, specijalna komisija istraživala je i uspostavila bolje standarde u obuci.

Nošenje uniforme je obavezno, ona se mora jasno razlikovati od policijske ili uniforme javnih službenika. Uniforme moraju biti odobrene od ministarstva odbrane.

Lica na dužnosti moraju nositi ID kartice.

Posedovanje i upotreba vatrenog oružja zakonom je isto ograničena kao i kod zahteva građana i obuka je obavezna.

Upotreba službenih pasa je dozvoljena u privatnim objektima i ograđenim prostorima. Zahteva se posebna obuka vođača.

Licenca može biti oduzeta ukoliko se bilo koji preduslov za dobijanje licence duže

vreme ne ispuni. Nakon tri opomene licenca može biti trajno oduzeta.

Zakonodavstvo i kolektivni sporazumi koji regulišu osnovne radne uslove

Grčka ima nacionalni kolektivni ugovor na osnovu kojeg su regulisani uslovi rada u sektoru. Osnovni zakonski dokument odnosi se na radno vreme, uslove godišnjeg odmora i prava privremenih radnika i radnika na određeno vreme. Radno vreme je regulisano zakonom 1982/90, član 41 koji reguliše 40 časova nedeljno i 8 časova dnevno. Međutim, u praksi, kompanije često prelaze te radne časove.

Kolektivnim ugovorom regulisana je minimalna cena rada. Uslovi godišnjeg odmora regulisani su zakonom o radu i pridodati kolektivnom ugovoru. Dužina godišnjih odmora menja se saglasno radnom stažu i iznosi 20 dana nakon jedne godine do 25 dana nakon 10 godina.

Saglasno sa zakonom 2874/2000 i zakonom 2639/1998, privremeni i radnici na određeno vreme imaju ista prava kao i radnici sa punim radnim vremenom. Oni takođe imaju pravo da budu informisani o punom radnom vremenu i o upražnjenim mestima u kompaniji.

Irska

Sve do nedavno, Irska je – zajedno sa Velikom Britanijom – bila jedna od država sa najmanje regulative koja se primenjuje na industriju privatne bezbednosti. Kako je sektor u osnovi bio otvoren za svakoga ko je hteo da započne posao, tako je i reputacija sektora patila. Kao što je urađeno i u Velikoj Britaniji, ova situacija je promenjena.

Zakonodavstvo koje reguliše rad sektora

Trenutno, Irska je i dalje jedina država sa pretežno neregulisanim sektorom privatne bezbednosti koji je aktivan u oblastima obezbeđenja zgrada i industrijskih postrojenja, obezbeđenja lica, javnih mesta, transporta novca i dragocenosti.

Međutim, ova situacija promenjena je Zakonom o industriji privatne bezbednosti (2000) koji Irskoj pruža slično zakonodavstvo kao u Velikoj Britaniji.

Prema ovom zakonu, kompanije za obezbeđenje moraju da imaju licencu koju dodeljuje telo uspostavljeno isključivo za industriju privatne bezbednosti. Licenca se daje za posebne vrste usluga obezbeđenja koje se pružaju. Menadžeri i vlasnici kompanija za obezbeđenje moraju da imaju lične, finansijske i kompetencijske preporuke. Operativno osoblje mora da pruži dokaz o tome da je odgovarajuće za dužnosti radnika obezbeđenja. Ove poslove mogu da obavljaju lica starija od 18 godina.

Uslove za obuku postavlja novo telo, i oni su istovremeno osnovni preduslovi. Ne postoje posebne odredbe u vezi sa uniformama i oznakama.

Nošenje i upotreba oružja zabranjeni su za radnike obezbeđenja. Dovoljena je upotreba službenih pasa.

Zakonodavstvo i kolektivni sporazumi koji regulišu osnovne radne uslove

Maksimalno radno vreme je 48 sati prema Zakonu o radnom vremenu. Ovo se ne primenjuje na radnike koji obavljaju poslove obezbeđenja transporta novca, koji se smatraju kao transportni radnici. Minimalna plata određena je prema regulativi za zaposlenje, koja se primenjuje za celokupnu privredu.

Zakon o radnom vremenu postavlja zahtev o 4 plaćene neradne nedelje godišnje za sve zaposlene. Osim toga, svi zaposleni imaju pravo na 9 javnih praznika godišnje.

Zakon o zaštiti zaposlenih omogućava jednak tretman radnika na određeno i stalno zaposlenih po ugovoru. Jednaka prava garantuje Zakon o jednakosti u zaposlenju. Regulatorna o zaposlenju takođe definiše olakšice za poslodavca, kao i beneficije u slučaju fizičkog napada ili smrti. Irska nema centralni kolektivni ugovor u okviru industrije.

Dusan Davidovic, MA
Institute for Criminological and
Sociological Research

Zelimir Kesetovic, PhD
Faculty for Security Studies

COMPARATIVE OVERVIEW OF THE LEGISLATION THAT GOVERN PRIVATE SECURITY IN EU

This article represent an critical overview of the legislative that govern private security sector in EU member countries and some of candidate countries. Private security sector became integral part of overall security in every European country. In this respect, examing the role of private security in overall security in Europe is a way of lookingafter the everyday security of European citizens.

Private security firms are being called upon more and more to assist states in providing this protection and at the same time creating new wealth in the form of the jobs and businesses.

The private security sector is expanding across the European Union: it represents 1,7 million jobs, 50,000 companies and annual revenue of €15 billion. With expansion of the Union to include Eastern Europe, demands for

security services will rapidly grow. One of the preconditions to fulfil those demands is to harmonize national legislations governing private security. This article is attempt to launch an inventory of the information which could be helpfull to those state authorities that once will start working on Serbian private security law

Key words; *private security, private security industry, private security sector legislative, harmonisation, European Union*

L I T E R A T U R A

1. A comparative overview of legislation governing the private security industry in the European Union - Final Report: CoESS (Confederation of European Security Services); Brussels, 2006
2. La participation de la securite privee a la securite generale en Europe; Institut National des Hautes Etudes de Securite (INHES), Paris, 2008
3. Z.Kešetovic,D.Davidovic; Policing in Serbia;Challenges and Developments, in; G.Meško and B.Dobovsek(eds): Policing in Emerging Democracies- Critical Reflections; Univerza v Mariboru, Ljubljana 2007